

Нестеренко К. О.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Конституція України приділяє особливу увагу закріпленню прав та свобод людини і громадянина, у тому числі і біженців як суб'єктів права, які потребують особливого захисту з боку держави – притулку.

Чинне законодавство України у сфері біженців деталізує конституційні права та свободи біженців, уточнює права та обов'язки у конституційно-правових відносинах, а також встановлює нові, не менш значущі права. Однак визнання прав та свобод біженців має передбачати їх практичне здійснення та гарантувати їх захист.

Теорія та практика формування адміністративно-правового статусу біженців сформувалась на стандартах змісту загальносоціальних гарантій, без яких адміністративно-правовий статус біженців та його складові елементи, залишилися б виключно нормотворчим формулюванням. Саме тому при розгляді змісту адміністративно-правового статусу біженців актуальним питанням залишається адміністративно-правове забезпечення прав та свобод біженців.

Адміністративно-правове забезпечення прав та свобод біженців передбачає регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають у процесі реалізації біженцями своїх прав і свобод, а також вплив на суб'єктів адміністративних правовідносин, що забезпечують реалізацію зазначених прав та свобод за допомогою передбачених у законодавстві елементів.

Для адміністративно-правового забезпечення прав та свобод біженців основним засобом є реалізація норм адміністративного права складовою якої є гарантії їх реалізації, під якими розуміються умови, засоби, способи, які забезпечують здійснення у повному обсязі та всебічну охорону прав та свобод біженців. Під поняттям «гарантії» розуміється сукупність об'єктивних та суб'єктивних факторів, що спрямовано на повну реалізацію та всебічну охорону прав та свобод громадян, на усунення можливих причин та перепон їх нездійснення (Права человека: учебник / А. Н. Головистикова, Л. Ю. Грудицына. – М.: Эксмо, 2006. – с.263).

Найбільш повноцінне здійснення прав та свобод, а також захист від посягань та порушень забезпечують юридичні гарантії, під якими розуміють спеціальні гарантії, що представляють собою сукупність правових норм, що визначають умови та порядок реалізації прав громадян, засоби їх охорони та захисту у випадку порушення (Советское административное право: учебник: / Под ред. П. Т. Василенкова. – М.: Юрид. лит., 1981. –

с.137). На відміну від загальних гарантій, які є передумовою реалізації прав та свобод біженців, юридичні гарантії, включаючи діючі принципи, норми права, інші правові явища, а конкретніше кажучи, законодавчо закріплені засоби, покликані безпосередньо забезпечувати здійснення і охорону суб'єктивних прав та свобод біженців і в кінцевому результаті користування біженцем благами, що лежать в їх основі.

Адміністративно-правові гарантії реалізації прав біженців – юридичні обов'язки виконавчих органів (посадових осіб), що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних з біженцями щодо забезпечення прав та свобод біженців у сфері їх щоденної діяльності та обов'язки створювати необхідні для цього умови. Водночас, варто зауважити, що в основу таких гарантій закладено реалізацію принципу забезпечення основних прав та свобод біженців, як особи, яка отримала правовий захист з боку приймаючої держави. Саме цей принцип закріплений у нормативно-правових актах, що регламентують певні аспекти реалізації виконавчої влади, а також у положеннях про міграційні органи.

Адміністративно-правові гарантії прав та свобод біженців поділяють на три види: контрольно-наглядові, організаційно-процедурні та юрисдикційні.

Контрольно-наглядовими гарантіями прав та свобод біженців нині є здійснення зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю органів виконавчої влади, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних з біженцями, урядовими організаціями державного управління та органами місцевого самоврядування, службовцями, що працюють в цих організаціях.

До організаційно-процедурних гарантій належать наявність у правовій державі правових механізмів процедур управлінських послуг з метою надання біженцям можливостей скористатись своїм правом. Серед вказаних гарантій є закріплене законодавством положення про порядок визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрата, позбавлення статусу біженця, додаткового захисту тощо.

Зміст адміністративно-юрисдикційних гарантій полягає в забезпеченні державою можливостей захисту біженцями права шляхом оскарження біженцями незаконних дій, адміністративних актів органів державного управління до вищестоящої організації або в адміністративному суді.

Таким чином, адміністративно-правове забезпечення прав та свобод біженців становить повноту регулювання за допомогою адміністративного законодавства суспільних відносин за участю біженців та для реалізації їх прав та свобод, а також надання з допомогою цих норм відповідних гарантій, які разом з іншими правовими і не правовими гарантіями створюють сталу систему можливостей використання біженцями своїх прав та свобод.